

**67.** **sine anno**  
**ANONYM:** *Když jsi v štěstí, máš přátel mnoho, jestliže pravda jest, věř mi toho: Neštěstí však jestli nastane, ze sta přátel jeden nezůstane...* – Vytisštěno v Praze u Jiříka Černého.  
 BOHATCOVÁ – HEJNIC 562; HÁJKOVÁ 11.65; JAKOUBKOVÁ 72; *Knihopis* 3888; ZÍBRT 310.

**68.** **sine anno**  
**ANONYM:** *Písnička příkladná a pro obveselení všech mladých lidí užitečná.* – Vytisštěná v Starém Městě pražském u Jiříka Černého.  
 BOHATCOVÁ – HEJNIC 565; HÁJKOVÁ 11.46; JAKOUBKOVÁ 73; *Knihopis* 13465; ZÍBRT 317.

**69.** **sine anno et impressore**  
**LITURGUS Z TURSKA,** Jan: *Písnička morní Jana Liturga z Turska, písaře při soudu komorním, na pohřbech manželky a synův jeho zpívaná a k žádosti pobožných lidí obzvláštně vytlačena.*  
 JAKOUBKOVÁ 67; *Knihopis* 4919.

**70.** **sine anno**  
**ROSACIUS,** Jan: *Metameliticum pro seria poenitentia M. Ioannis Rosacii Suticensis, vita functi, trochaicum, dicolon tetraastrophon, rythmicum...*  
 JAKOUBKOVÁ 68; *Rukověť* IV, 358-359.

**71.** **sine anno et impressore**  
**ANONYM:** *Píseň o Božím nadělení kaňkovým zlatým, na Horách zlatých Kninských, všem pánům kverkům erbštolý Kamlovský ku potěšení složená a slovným panu Lukášovi Pšeničkovi, měštěninu Starého Města pražského, a panu Václavovi Skřivanovi, měštěninu Nového Města pražského, pravým milovníkům hor připsaná.*  
 JAKOUBKOVÁ 69; *Knihopis* 11837.

**72.** **sine anno et impressore**  
**CHRYSOPONUS JEVIČSKÝ,** Ondřej: *Bicinia nova subiectis distichis gnomologicis M. Procopii Lupacii a Hlavaczova et rhythmis Czechicis...*  
 JAKOUBKOVÁ 70.

### Rejstřík nigrinovských autorů a anonymních děl

(odkazuje k číslu tisku v *Chronologickém přehledu hudebních tisků z dílny Jiřího Nigrina*):

|  |  |
|--|--|
| Bariona Madelka, Simon 14                  | Gryll st. z Gryllova, Jan 6  |
| Benedikt z Nudožer, Vavřinec 64            | Gryll z Gryllova, Matěj 23   |
| Birck, Sixt 57                             | Hégésippos 5   |
| <i>Cancional</i> 62                        | Handl Gallus, Jacob 9, 10, 11, 12, 20, 24,<br>25, 33, 34, 36, 37, 38, 39 |
| Codicillus z Tulechova, Petr 22, 27        | Herštaynský, Jan 8   |
| Crinitus z Hlaváčova, David 13, 35, 40, 55 |  |
| Felis, Stefano 30                          | Chrysoponus Jevičský, Ondřej 7, 72                                       |
| Flecha ml., Mateo 16                       |  |
| Flecha st., Mateo 15                       | <i>Když jsi v štěstí</i> 67  |

- Kerle, Jacob de 19  
Knöfelius, Johannes 43
- L**  
Lange, Joachim 62  
*Letanya česká* 2  
Leuconeus, Filip 65  
Liturgus z Turska Jan 69  
Lomnický z Budče, Šimon 31, 47, 50, 60, 66  
Luython, Charles 26, 54, 56, 58
- M**  
Massaino, Tiburtio 44  
*Miraris: mundum dorso consistere cancri?*  
32  
Molitor, Georg 21
- Nicefor Horský, Jiří 28  
Nucius, Johannes 41
- O**  
Okurka Oupický, Jan 1
- P**  
Pinello, Giovanni Battista 29  
*Píseň o Božím nadělení kaňkovým zlatým*  
71  
*Pisnička příkladná* 68  
*Pisničky duchovní* 3  
Polonus, Valentin 17, 18
- R**  
Rosacius Jan 70
- S**  
Sale, Franciscus 45, 46, 49, 51, 52, 53, 54
- Š**  
Škorně z Frymburku, Jan 4
- U**  
Ungaria, Michael de 61
- Z**  
Zanchi, Liberale 59  
Závorka Lipenský, Tobiáš 40

## »Dum pulsantur organa.« Znovunalezený tisk Francisca Saleho z dílny Jiřího Nigrina (1598)<sup>108</sup>

Na jaře roku 1591 přišel do Prahy zpěvák a skladatel Franciscus (Franz) Sale. Byl to již bezpochyby zralý muž kolem padesáti let, který měl za sebou četné hudební i osobní zkušenosti získané při cestě Evropou. Pocházel z Namuru v dnešní Belgii, kde se narodil někdy kolem roku 1545. O jeho působení před příchodem do Prahy máme jen kusé archivní doklady nebo informace, které většinou sám letmo zmínil v tradičně mnohomluvných předmluvách svých hudebních tisků.<sup>109</sup> Lze předpokládat, že dospívání prožil a hudební vzdělání získal v zemi svého původu. Opustil ji zřejmě z náboženských důvodů a odešel do střední Evropy. Opakovaně a neúspěšně se pokoušel získat v letech 1579-80 místo ve dvorní kapele ve Stuttgartu. Uspěl naopak při dvorech v Hechingenu a v Mnichově, kde je doložen v roce 1580. Dlouho na nich však

<sup>108</sup> Tato kapitola je přepracovanou a doplněnou verzí studie Petr DANĚK, *Dum pulsantur organa. Znovunalezený tisk Francisca Saleho z dílny Jiřího Nigrina (1598)*, in: Jiří MIKULEC – Miloslav POLÍVKA (eds.), *Per saecula ad tempora nostra. Sborník prací k šedesátým narozeninám prof. Jaroslava Pánka*, Praha 2007, s. 434-440.

<sup>109</sup> Srov. předmluvu k mnichovskému tisku mši F. Saleho z roku 1589 *Patrocinium musices. Missarum solenniorum tam sanctorum quam festorum officia... Primus tomus (RISM S 392)*, který je dedikován salcburskému arcibiskupovi Wolfu Dietrichovi von Raitenau; dále Ernst HINTERMAIER, *Die Kirchenmusik und Liturgie-Reform Wolf Dietrichs*, in: Ulrike ENGELSBERGER – Franz WAGNER (eds.), *Fürsterzbischof Wolf Dietrich von Raitenau: Gründer des barocken Salzburg (4. Salzburger Landesausstellung, 16. Mai – 26. Oktober 1987)*, Salzburg 1987, s. 296-302. K Saleho základním životním datům srov. Walter SENN, *Aus dem Kulturleben einer süddeutschen Kleinstadt. Musik, Schule und Theater der Stadt Hall in Tirol in der Zeit vom 15. bis zum 19. Jahrhundert*, Innsbruck 1938, zvl. s. 150, 177-180; TÝŽ, *Musik und Theater am Hof zu Innsbruck. Geschichte der Hofkapelle vom 15. Jahrhundert bis zu deren Auflösung im Jahre 1748*, Innsbruck 1954, s. 124-125. Řadu diskutabilních informací přináší Wolfgang BOETTICHER, *Orlando di Lasso und seine Zeit, 1532-1594. Repertoire-Untersuchungen zur Musik der Spätrenaissance*, Kassel etc. 1958; dílčí informace Ludwig Ritter von KÖCHEL, *Die kaiserliche Hof-Musikkapelle in Wien von 1543 bis 1867*, Wien 1869, s. 50; Albert SMIJERS, *Die kaiserliche Hofmusik-Kapelle von 1543-1619*, in: *Studien zur Musikwissenschaft* 6 (1919), zvl. s. 147; 9 (1922), s. 63; Georg van DOORSLAER, *La chapelle musicale de l'empereur Rudolphe II, en 1594, sous la direction de Philippe de Monte*, in: *Acta musicologica* 5 (1933), s. 150, 157; C. P. COMBERIATI, *Late Renaissance Music at the Habsburg Court* (← pozn. 43), s. 206, 223; Hellmut FEDERHOFER – Rudolf FLOTZINGER, heslo »Sales, Franz«, in: *Grove*, XXII, 2001, s. 145-146; Jaroslava HAUSENBLASOVÁ, *Der Hof Kaiser Rudolfs II. Eine Edition der Hofstaatsverzeichnisse 1576-1612*, Praha 2002, s. 385.

nepobyl, neboť od 1. listopadu 1580 nastupuje místo zpěváka v kapele v Innsbrucku. Na tomto místě působí sedm let.<sup>110</sup> V roce 1587 se stává kapelníkem nevelkého tělesa v královském klášteře v habsburském sídle Hall nad Innem v Tyrolsku, který byl určen pro dámy ze vznešených šlechtických rodin. K tomuto místu mu dopomohl především doporučující dopis Ferdinanda II. Tyrolského z 13. dubna 1587, adresovaný jeho sestře velkovévodkyni Magdaleně, která tento »klášter šlechtičen« vedla.<sup>111</sup> Od 1. května 1591 je pak veden jako zpěvák císařské kapely v Praze, a to až do své smrti, která ho v císařském sídelním městě zastihla 15. července 1599.

Osm posledních let svého života, která strávil v Praze, opravdu nepromarnil. Vedle povinností zpěváka – tenoristy bezpochyby interpretačně vynikajícího tělesa – se snažil vydat maximum svých skladeb tiskem. Vydavatele svého díla našel Sale v pražském tiskaři Jiřím Nigrinovi. V průběhu let 1593-1598 u něj realizoval osm tisků polyfonních skladeb. Nigrin byl na takový úkol ideálním partnerem. Disponoval dostatečným množstvím notových štočků a jako jediný pražský, resp. český tiskař měl zkušenost s vydáváním rozsáhlých sbírek hudebních kompozic. Zároveň se jeho tisky prodávaly do zahraničí.<sup>112</sup> V době vydání první Saleho sbírky již měl Nigrin za sebou (vedle drobných hudebních tisků) vydání skladeb řady významných autorů rudolfínské Prahy, a to především z dvorského okruhu, kupř. Matea Flechy ml., Jacoba de Kerle, Charlese Luythona, Giovanniho Battisty Pinella, Stefana Felise, Johanna Knöfelia, Tiburtia Massaina nebo Johanna Nucia. Velkou zkušenost pak získal v souvislosti s velkoryse koncipovaným souborem hudebních tisků, který v jeho dílně realizoval Jacob Handl Gallus v osmdesátých letech 16. století.<sup>113</sup>

Do svého pražského působení vydal Sale pouze jeden tisk svých skladeb, a to v roce 1589 soubor mší *Patrocinium musices* u mnichovského tiskaře Adama Berga.<sup>114</sup> Řadu pražských hudebních tisků zahájil Sale v roce 1593 objemným svazkem motet pro pět až šest hlasů, který nazval *Sacrarum cantionum ... liber primus*.<sup>115</sup> Dedikace, datovaná v Praze posledním dnem roku 1592, je určena nejvyššímu komořímu Wolfangu

<sup>110</sup> K jeho působení v Innsbrucku viz W. SENN, *Musik und Theater* (◀ pozn. 109).

<sup>111</sup> Srov. W. SENN, *Aus dem Kulturleben* (◀ pozn. 109). První Saleho tisk (◀ pozn. 109) označuje autora jako »Serenissimae reginae Magdalenae chori Halae ad Aenum magistrum«.

<sup>112</sup> Nigrinovské tisky se dnes mimo území České republiky vyskytují především v polských, rakouských a německých fondech, srov. kupř. výskyt tisků Francisca Saleho: *RISMA/I/7*, s. 309-310, najdeme je však i ve vzdálenějších oblastech, srov. Henri VANHULST, *Balthasar Bellère, marchand de musique à Douai* (1603-1636), in: *Revue de musicologie* 84/2 (1998), s. 182, 237.

<sup>113</sup> Srov. zvl. M. BOHATCOVÁ – J. HEJNIC, *Knihtiskař Jiřík Nigrin* (◀ pozn. 35); P. DANĚK, *Nototiskařská činnost Jiřího Nigrina* (◀ pozn. 36); tato studie obsahuje chronologický soupis hudebních tisků vzešlých z dílny Jiřího Nigrina, který je aktualizován a doplněn v předchozí kapitole. K charakteristice dílny Jiřího Nigrina dále srov. Mirjam BOHATCOVÁ, *Obecné dobré podle Melantricha a Veleslavinů*, Praha 2005, s. 25, kde je i soupis literatury, a také Petr VOIT, *Encyklopedie knihy* (◀ pozn. 78), s. 187. Aktuální interpretace Nigrinovy nototiskařské aktivity viz P. JAKOUBKOVÁ, *Typografie hudebních tisků Jiřího Nigrina* (◀ pozn. 19).

<sup>114</sup> Viz pozn. 109.

<sup>115</sup> Viz výše *Chronologický přehled hudebních tisků z dílny Jiřího Nigrina*, s. 37 (č. 45). Srov. J. BAJEROVÁ, *Motetová tvorba Francesca Sale* (◀ pozn. 40); k dalším souvislostem vzniku této sbírky srov. Petr DANĚK, *Musica noster amor – hudba rudolfínské Prahy*, in: Eliška FUČÍKOVÁ (ed.), *Rudolf II. a Praha. Císařský dvůr a rezidenční město jako kulturní a duchovní centrum střední Evropy*, Praha 1997, s. 325.